

La presa de notes amb ordinadors convertibles en l'ensenyament-aprenentatge de la interpretació consecutiva. Resultats d'un estudi pilot en una formació de màster

Marta Arumí
Pilar Sánchez-Gijón

Marta Arumí
Grup Miras - Universitat
Autònoma de Barcelona
marta.arumi@uab.cat;
ORCID:
[0000-0001-6923-994X](https://orcid.org/0000-0001-6923-994X)

Pilar Sánchez-Gijón
Grup Tradumàtica -
Universitat Autònoma de
Barcelona
pilar.sanchez.gijon@uab.cat;
ORCID:
[0000-0001-6923-994X](https://orcid.org/0000-0001-6923-994X)

Resum

Actualment, diferents àmbits de la interpretació estan començant a fer un ús específic de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) genèriques per assistir o donar suport a l'interpret. La interpretació consecutiva és una de les modalitats en les que l'ús de les TIC pot tenir una major incidència. Aquest article aborda la introducció de dispositius digitals com a eina per a la presa de notes en interpretació consecutiva. En concret, presenta una experiència pedagògica duta a terme amb els alumnes i el professorat del Màster Universitari en Interpretació de Conferències (MUIC) de la Universitat Autònoma de Barcelona. Després d'aquesta prova, es va recollir la percepció sobre l'experiència de tots dos col·lectius, alumnes i professorat, a través d'un qüestionari. L'article conclou amb una proposta relativa als aspectes pedagògics i tecnològics que cal tenir en compte abans d'introduir l'ús d'aquests dispositius en a la formació sobre interpretació consecutiva.

Paraules clau: interpretació consecutiva; formació en interpretació; tecnologies de la interpretació

Resumen

Actualmente, diferentes ámbitos de la interpretación están comenzando a hacer un uso específico de las tecnologías de la información y la comunicación (TIC) genéricas para asistir o apoyar al intérprete. La interpretación consecutiva es una de las modalidades en las que el uso de las TIC puede tener una mayor incidencia. Este artículo aborda la introducción de dispositivos digitales como herramienta para la toma de notas en interpretación consecutiva. En concreto, presenta una experiencia pedagógica llevada a cabo con los alumnos y el profesorado del Máster Universitario en Interpretación de Conferencias (MUIC) de la Universitat Autònoma de Barcelona. Tras esta prueba, se recogió la percepción sobre la experiencia de ambos colectivos, alumnos y profesorado, a través de un cuestionario. El artículo concluye con una propuesta relativa a los aspectos pedagógicos y tecnológicos que cabe tener en cuenta antes de introducir el uso de estos dispositivos en la formación en interpretación consecutiva.

Palabras clave: interpretación consecutiva; formación en interpretación; tecnologías de la interpretación

Abstract

Different areas within interpreting are now beginning to make specific use of generic information and communication technologies (ICT) to provide help and support for interpreters. Consecutive interpreting is one of the modalities in which ICT can have a major impact, and so this article deals with introducing digital devices as a note-taking tool. In more specific terms, it presents a pedagogical pilot study with students and teachers in the Conference Interpreting MA Degree programme at the Universitat Autònoma de Barcelona (MUIC). After this trial, the views of students and lecturers alike were collected via a questionnaire. It concludes with a proposal related to the teaching and pedagogical aspects which should be taken into account before introducing the use of these devices in consecutive interpreting training.

Keywords: consecutive interpreting; interpreting training; interpreting technologies.

1. Introducció

El desenvolupament de les TIC afecta tots els professionals de la llengua. Pel que fa a la interpretació de conferències, fins ara la tecnologia hi ha incidit doblement. D'una banda, en la pròpia execució de la interpretació, fonamentalment en la interpretació simultània, en la qual les tecnologies analògiques, i actualment les digitals, faciliten l'accés a l'àudio dels ponents i la transmissió de l'àudio de l'intendent al públic corresponent. De l'altra, ha influït directament en la preparació dels encàrrecs d'interpretació, durant la qual les tecnologies tenen un paper clau a l'hora de facilitar les tasques de documentació i preparació de terminologia i fraseologia.

Aquest últim aspecte (l'ús de tecnologies per a la preparació de la interpretació), es fonamenta en l'aplicació a la pràctica professional de la interpretació de solucions tecnològiques desenvolupades en disciplines afins (extractors de terminologia, gestors de corpus, etc.). Els desenvolupaments tecnològics futurs en l'àmbit de les indústries de la llengua són susceptibles de ser aplicats a l'exercici professional de la interpretació. Per això, els professionals hauran d'estar habituats a l'ús de tecnologies en la seva pràctica professional en la mesura que els resulti pràctic. D'aquesta manera, l'intendent en formació, a més d'aprendre a documentar-se per cada nou encàrrec d'interpretació, a gestionar i reutilitzar els seus recursos documentals i lingüístics i a entendre el marc comunicatiu de l'encàrrec d'interpretació, també haurà de desenvolupar la capacitat de formar-se constantment en les tecnologies de la llengua des d'una perspectiva professional, provant d'identificar i adaptar qualsevol innovació tecnològica que pugui resultar interessant per al seu exercici professional.

Amb la cada vegada major presència de dispositius digitals mòbils tàctils (ja sigui telèfons mòbils, tauletes, ja sigui petits ordinadors portàtils) en el nostre entorn, tant professional com quotidià, alguns intèrprets han començat a plantejar, des de fa uns quants anys, si aquests dispositius es podrien convertir en "the ideal boothmate" de

l'intèrpret professional (Hof, 2012). No obstant això, no existeixen estudis basats en la introducció dels dispositius digitals com a eines d'ús regular a les aules d'interpretació. Al nostre parer, podrien tractar-se d'eines amb un gran potencial pedagògic. Els avantatges que podria oferir l'ensenyament-aprenentatge de la presa de notes amb un dispositiu digital són les següents:

El professor podria accedir en tot moment al procés de presa de notes de l'estudiant; El professor podria projectar la presa de notes dels estudiants a l'aula, per comentar la presa de notes amb tot el grup i recalcar els encerts, així com suggerir com introduir millores. En aquest sentit, permetria posar èmfasi en la presa de notes com a procés i com a producte.

A partir d'aquesta projecció, el professor podria aportar un feedback més directe i individualitzat sobre la tècnica de presa de notes. Així mateix, el fet de poder tenir fàcil accés a la presa de notes dels participants, facilitaria la detecció dels problemes en la presa de notes.

Per comprovar l'efecte potencial de la incorporació d'aquest tipus de dispositius a la formació d'intèrprets, vam realitzar un estudi que té com a objectiu recollir el punt de vista d'estudiants i professors. Concretament, durant el curs 2018-2019, es va aplicar una prova pilot que va consistir en la introducció de la presa de notes en suport tàctil a les classes d'interpretació consecutiva de nivell intermedi del Màster Universitari d'Interpretació de Conferències (MUIC) de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Presentem, en aquest article, els resultats d'aquesta prova pilot, amb l'objectiu de valorar els avantatges i limitacions d'introduir de manera regular la presa de notes amb suport tàctil a les formacions en interpretació de conferències.

2. Antecedents

Tant en els estudis sobre tecnologies aplicades a la interpretació, com a la professió, hi ha algunes aportacions interessants sobre l'aplicació dels dispositius digitals, principalment a nivell professional (Drechsel 2013c, Orlando 2015, Goldsmith 2017, Corpas 2018). No obstant això, fins ara sembla que no hi ha cap iniciativa que hagi introduït els dispositius digitals a la formació d'intèrprets de manera regular. De fet, la majoria d'autors (com Corpas 2018) constaten que la presa de notes es continua fent majoritàriament de la manera tradicional i que els avenços tecnològics en interpretació són més lents que en altres àmbits afins. Independentment d'aquesta tendència, algunes veus reconegudes (Drechsel 2013c) apelen al fet que tant investigadors com professionals i formadors s'haurien d'implicar més per identificar les millors solucions que la tecnologia està posant a l'abast de la professió i la formació.

Fins ara, diverses publicacions han examinat els avantatges i inconvenients de l'ús de dispositius digitals en la interpretació i han analitzat una varietat de recursos i aplicacions útils en els entorns professionals (Drechsel 2013, 2013b, 2017; Drechsel & Behl 2016; Goldsmith & Drechsel 2015, 2015b, 2016; Scott 2012).

Tal com descriu Goldsmith (2017), l'ús de dispositius digitals per a la presa de notes s'esmenta per primera vegada l'any 2014, en un article en el qual Costa, Corpas-Pastor i Durán (2014) fan referència a la interpretació amb el suport de tecnologies. Encara que l'article no es basa en dades empíriques, els autors posen de manifest que cada vegada més intèrprets professionals recorren als dispositius mòbils per prendre notes.

Més recentment, Corpas (2018) fa un repàs de les aplicacions per a la presa de notes digital disponibles fins a l'actualitat. Les divideix entre aquelles la funció principal de les quals és la presa de notes digital i aquelles que, a més, permeten gravar el discurs i sincronitzar-lo amb les notes que els intèrprets prenen amb dispositius especials, com els bolígrafs digitals.

Des de l'àmbit professional, els estudis s'han centrat en analitzar, d'una banda, l'opinió dels usuaris sobre les característiques dels dispositius digitals que hi ha al mercat, les millors aplicacions per a la presa de notes i els bolígrafs digitals que permeten un millor treball (Goldsmith 2017). D'altra banda, altres aportacions, com la de Pou Caamaño (2016), orienten l'anàlisi als avantatges professionals de l'ús d'aquests dispositius. Aquesta autora subratlla, per exemple, el benefici que suposa el fet que a la pantalla del dispositiu es pugui compartir l'espai de la presa de notes amb els glossaris terminològics personals o altres fonts de referència que l'intèrpret pugui haver preparat per a la sessió d'interpretació.

Les úniques aportacions referents al context formatiu les trobem als estudis d'Orlando (2015, 2015b i 2016) i Ocegüera López (2017). Orlando aborda la implementació del bolígraf digital a les classes d'interpretació consecutiva, especialment quan s'utilitza en relació amb el desenvolupament de les tècniques de presa de notes. En els seus estudis, Orlando demostra com l'ús del bolígraf digital contribueix al fet que els estudiants identifiquin amb més facilitat les llacunes en la presa de notes i al fet que es puguin dissenyar estratègies individualitzades per corregir aquestes deficiències. Ocegüera López (2017), per la seva banda, analitza l'efecte de la formació en l'adquisició d'habilitats relacionades amb l'ús de tauletes en un grup d'estudiants de grau.

3. Metodologia

Aquest estudi pilot pretén fer un primer acostament a l'ús de dispositius digitals en la formació en interpretació consecutiva. En concret, se centra en les percepcions d'estudiants i professors en relació amb la introducció dels suports digitals per a la presa de notes i la posterior restitució del discurs.

3.1. El context i els subjectes participants

Aquesta iniciativa pedagògica s'ha implementat al Màster Universitari en Interpretació de Conferències (MUIC) de la UAB. Es tracta d'un màster altament professionalitzador, de dos anys de formació i 120 ECTS. La Facultat de Traducció i Interpretació de la UAB, de la qual depèn aquesta formació, disposa de tres aules d'interpretació digitalitzades, amb un total de cinquanta-quatre cabines d'interpretació simultània, a més de diverses aules multimèdia amb els últims avenços tècnics. També disposa de l'equipament que

facilita la videoconferència Polycom que permet realitzar sessions de formació per videoconferència i la celebració de classes virtuals.

En aquest context, la presa de notes amb suport digital és un altre element que, integrat al currículum formatiu, permet incidir en la competència tecnològica dels estudiants i posar al seu abast les eines tecnològiques que els faran més capaços de treballar en entorns en què la tecnologia determina les formes futures de treball. Alhora, els manté en contacte amb el desenvolupament de les TIC, de manera que puguin ser capaços d'incorporar qualsevol nou desenvolupament tecnològic a la seva pràctica professional.

La presa de notes amb suport digital es va introduir a mitjan segon semestre del primer any de formació, quan els estudiants havien assolit un nivell intermedi en les habilitats necessàries per a la presa de notes i dominaven suficientment la tècnica per a experimentar amb un nou suport.

En el moment d'implementar la proposta, els estudiants ja havien desenvolupat un sistema personalitzat de presa de notes. No presentaven dificultats a l'hora de coordinar els processos d'escolta, anàlisi i presa de notes en temps real de discursos d'entre 3,5 i 4,5 minuts de durada, pronunciats a una velocitat mitjana de 150 paraules per minut i sobre temàtiques generals. La seva reproducció seguia una estructura lògica, era fidel a l'original i recollia totes les idees principals i la majoria de les idees secundàries i els detalls.

En total, dotze estudiants van participar en l'estudi, dels quals nou van completar el qüestionari. Pel que fa als formadors, cinc hi van participar, i tots van completar el qüestionari.

Els estudiants tenen una edat compresa entre els 22 i els 38 anys i la seva experiència amb l'ús de dispositius digitals és desigual, tal com es pot desprendre de les respostes al qüestionari. No obstant això, cap d'ells manifestava haver tingut una experiència prèvia amb la presa de notes digital.

D'altra banda, els professors tenen una edat compresa entre els 30 i els 55 anys. Tots són professionals de la interpretació en actiu i la seva experiència amb l'entorn dels dispositius digitals, tal com mostren les respostes al qüestionari, també és desigual. Cap d'ells manifestava utilitzar aquests dispositius de manera regular, ni en el curs dels encàrrecs de consecutiva ni a la cabina.

La formació en el MUIC atorga una gran importància a la feina autònoma de l'estudiant i al fet d'oferir eines metacognitives que li permetin fer una reflexió sistemàtica sobre el seu aprenentatge per poder identificar els esculls en el procés i planificar-ne les estratègies de superació. Els estudiants participants en aquesta prova realitzen un treball autònom setmanal, de manera regular, en modalitat individual o en grup. El resultat del seu treball autònom queda recollit en un portafolis, que els permet anar classificant i comentant la seva evolució. A més, un cop finalitzat el màster, el portafolis els haurà de servir com a carta de presentació professional

3.2. L'estudi pilot

L'estudi pilot va tenir lloc entre els mesos de febrer i abril de 2019 i va seguir les fases que detallem a continuació:

1. Familiarització amb els dispositius de què disposava la universitat, així com el programari que més s'adequava a aquest dispositiu i a les necessitats dels estudiants. No es va adquirir cap material específic per a aquesta prova. Es van utilitzar els portàtils convertibles que solen estar a disposició dels alumnes. Es tracta d'un tipus de portàtils amb pantalles tàctils d'11,6 polzades que poden obrir-se com una llibreta fins a tenir una forma plana, sobre la qual poden escriure a mà. Cada un d'aquests equips té un pes d'1,45 kg. Aquests ordinadors funcionen amb el sistema operatiu Windows. Pel que fa al programari utilitzat per a la presa digital de notes, vam triar el programa Bamboo Paper, un programa d'ús gratuït que permet fer traços a tota la pantalla. Per escriure sobre la pantalla, vam escollir un llapis amb forma de bolígraf i punta plana de disc.
2. Es va realitzar una primera sessió amb estudiants i professors del màster, amb l'objectiu de presentar la iniciativa, els dispositius i les especificitats i realitzar una primera pràctica de familiarització. En el moment en què es va presentar la iniciativa, els estudiants ja tenien un nivell intermedi-avançat de domini de la tècnica de la presa de notes en suport tradicional.
3. Es va realitzar una segona sessió, únicament amb estudiants, en la qual es va dur a terme una classe d'interpretació consecutiva anglès-espanyol i es van realitzar les correccions habituals d'una sessió de pràctica.
4. Es va efectuar una tercera sessió, amb estudiants i professors, en la qual es va fer una classe d'interpretació consecutiva francès-espanyol i anglès-espanyol, i en la qual es van realitzar les correccions habituals d'una sessió de pràctica. Al final de la sessió, tant els estudiants com els professors van respondre un qüestionari sobre els diversos aspectes de l'experiència: el suport, l'ergonomia, la presa i lectura de les notes i el programari utilitzat. El qüestionari destinat als professors també incloïa preguntes sobre les aplicacions didàctiques de la iniciativa.

Durant tot aquest període, que va tenir una durada aproximada de tres mesos, es va sol·licitar als estudiants que integressin, en la mesura del possible, la pràctica de la presa de notes amb suports digitals a les seves pràctiques autònomes, individuals i en grup.

3.3. Instruments de recollida de dades

Les dades es van recollir a través de dos qüestionaris que els estudiants i els professors van contestar, després de finalitzar el conjunt de sessions en què es va introduir i es va posar en pràctica la presa de notes amb ordinadors convertibles.

Les preguntes dels dos qüestionaris estaven dividides en diferents blocs.

Bloc 1. Preguntes sobre qualsevol experiència prèvia en l'ús de llapis digitals sobre pantalles tàctils.

Bloc 2. Preguntes sobre la postura adoptada durant la presa de notes i durant la posterior lectura.

Bloc 3. Preguntes relatives a la fase de la presa de notes.

Bloc 4. Preguntes relatives a l'hora de la lectura de les notes.

Bloc 5. Preguntes relatives a l'aplicació escollida per a la presa de notes.

Bloc 6. Preguntes relatives a la percepció sobre l'aprenentatge d'interpretació consecutiva utilitzant dispositius digitals.

Bloc 7. Preguntes relatives a la percepció global de l'activitat, amb preguntes obertes orientades a recollir comentaris sobre els avantatges i els inconvenients que hagin pogut preveure després d'haver realitzat l'activitat.

En el qüestionari dirigit al professorat, aquest últim bloc incloïa preguntes obertes i tancades relacionades amb la seva percepció com a docents de les assignatures d'interpretació consecutiva, tant en el grau com en el màster.

4. Resultats

Aquest apartat ofereix les respostes recollides a través dels qüestionaris. Presentem, en primer lloc, les respostes de l'alumnat i, a continuació, les completem amb els comentaris del professorat.

Una de les últimes preguntes del qüestionari, la pregunta 35, planteja als alumnes si estarien interessats a incorporar dispositius digitals a la pràctica autònoma habitual de la presa de notes. La majoria s'hi va declarar a favor (set alumnes), mentre que dos alumnes s'hi van manifestar obertament en contra. A partir d'aquesta resposta, hem dividit la mostra en dos grups, el grup A (partidari d'incorporar dispositius digitals a la seva formació i a la pràctica en interpretació consecutiva) i el grup B (contrari a la incorporació). D'aquesta manera, podem valorar de forma més detallada les respostes obtingudes. Val la pena assenyalar que una de les persones del grup B va experimentar molts problemes tècnics amb l'ordinador convertible que li va ser assignat, tot i haver estat revisat abans de l'activitat.

4.1. El punt de vista de l'alumnat

4.1.1 L'experiència prèvia amb llapis digitals i la postura en la presa de notes

Pràcticament la meitat de l'alumnat afirma haver escrit amb anterioritat sobre una pantalla tàctil amb un llapis digital. En analitzar la resta de preguntes, vam observar que aquesta experiència prèvia no permet identificar cap perfil concret davant de les altres respostes. És a dir, l'experiència prèvia en l'ús de llapis digitals no sembla ser un factor que condicioni l'activitat.

A continuació, ens endinsem en els aspectes relacionats amb la postura que els alumnes adopten a l'hora de prendre notes. Les respostes a la pregunta 3 ("Com has col·locat l'ordinador per a la presa de notes?") són disperses. La majoria ha optat per mantenir el dispositiu pla, sobre la taula, mentre que un terç dels alumnes han optat per tenir-lo recolzat sobre el braç, com una llibreta, o han anat alternant les dues postures.

Pel que fa a les respostes a la pregunta 4 ("Com has col·locat l'ordinador per a la lectura de les notes?"), s'aprecien diferències en la posició de lectura de notes entre el grup A i el grup B. El grup A les ha llegit amb el dispositiu inclinat sobre la taula o subjectat com una llibreta. El grup B ha contestat que, o bé han alternat diverses postures, o bé n'han adoptat altres. Podem entendre aquesta diferència com un signe de major sensació d'incomoditat del grup B en comparació del grup A. Les respostes a la pregunta 5 ("En comparació amb el bloc de notes, l'ordinador convertible m'ha resultat més, igual, o menys còmode? ") confirmen que els participants del grup B no s'hi han sentit còmodes, mentre que els alumnes del grup A declaren majoritàriament que l'ús de l'ordinador convertible els ha resultat més còmode (2) o igual de còmode (2) que un bloc de notes.

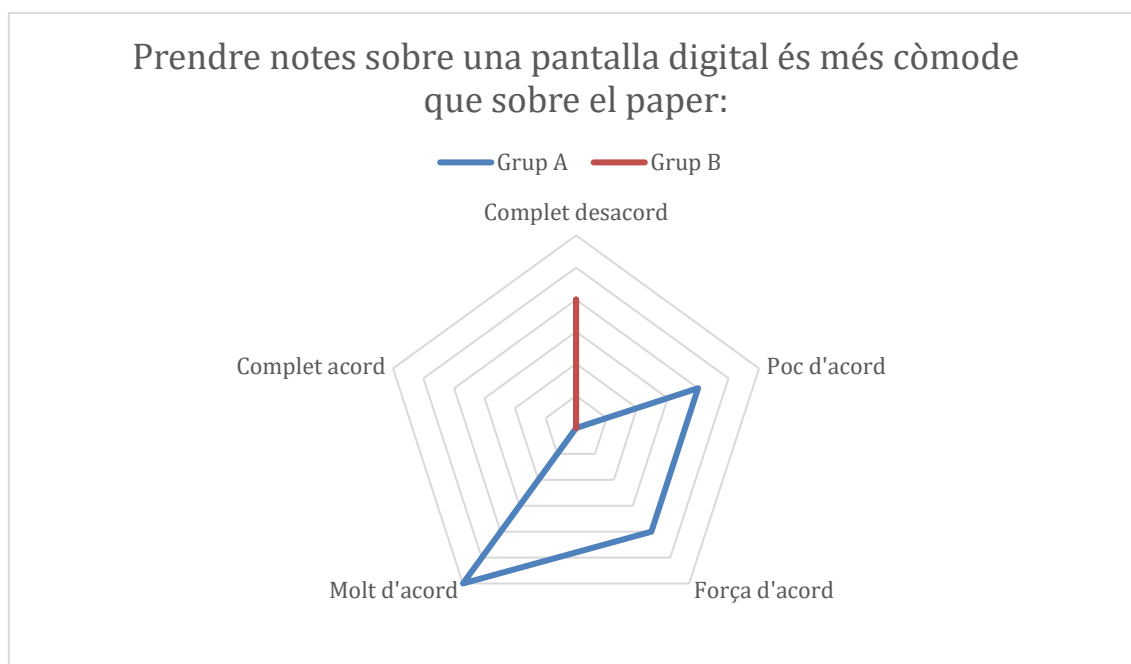

Figura 1: Gràfic de resposta a la pregunta 6

Quan se'ls pregunta quina situació els resulta més còmode a l'hora de prendre notes, els participants del grup B s'han declarat completament en contra de les pantalles digitals, mentre que els participants del grup A han mostrat una major dispersió de respostes (poc d'acord, 2; bastant d'acord; 2; molt d'acord; 3), tot i que en cap cas han preferit clarament cap dels dos suports (pantalla digital vs. llibreta).

4.1.2 La fase de la presa de notes

El qüestionari també incloïa una pregunta sobre la percepció dels participants quant a la velocitat en la presa de notes. En aquest sentit, els participants del grup A no perceben cap diferència entre els dos suports (pantalla digital vs. llibreta) o bé es decanten lleugerament per la presa de notes en dispositius digitals. En canvi, els participants del grup B continuen argumentant que és més àgil la presa de notes sobre una llibreta convencional. D'altra banda, quan se'ls pregunta per la sensació que experimenten en passar la pàgina, la majoria dels participants creuen que el canvi de pàgina en una llibreta és més ràpid que en el dispositiu. Aquest resultat pot haver-se vist condicionat pel tipus de dispositiu utilitzat en aquesta prova (ordinadors portàtils convertibles), que iniciava accions no desitjades en utilitzar els marges de la pantalla, a causa de la configuració del sistema operatiu instal·lat (Microsoft Windows 10). Així mateix, cal preveure que una pràctica major amb el dispositiu i l'aplicació triada podria permetre pal·liar aquesta sensació, ja que el temps de refresc a l'hora de passar pàgina no es percep com un inconvenient. De totes maneres, aquest podria ser un extrem susceptible de ser mesurat amb precisió més enllà de la percepció dels usuaris.

Pel que fa a l'ús del llapis, les respostes són concloents. El tipus de llapis triat no és equiparable a l'ús d'un bolígraf tradicional sobre el paper. Els participants van trobar que el traç sobre la pantalla és diferent, encara que això no els resta confiança. Fins i tot els participants que havien tingut experiències anteriors van assenyalar que el llapis utilitzat en aquesta prova no els ofería la mateixa seguretat.

Una de les possibles conseqüències de l'ús de dispositius per a la presa de notes pot afectar l'extensió de les notes, que podria incrementar-se. Això es pot deure a l'ocupació d'una mida de lletra superior a l'habitual, provocada pel traç sobre la pantalla digital. Sobre aquesta qüestió, les respostes dels participants, tant del grup A com del grup B, no permeten assolir cap conclusió.

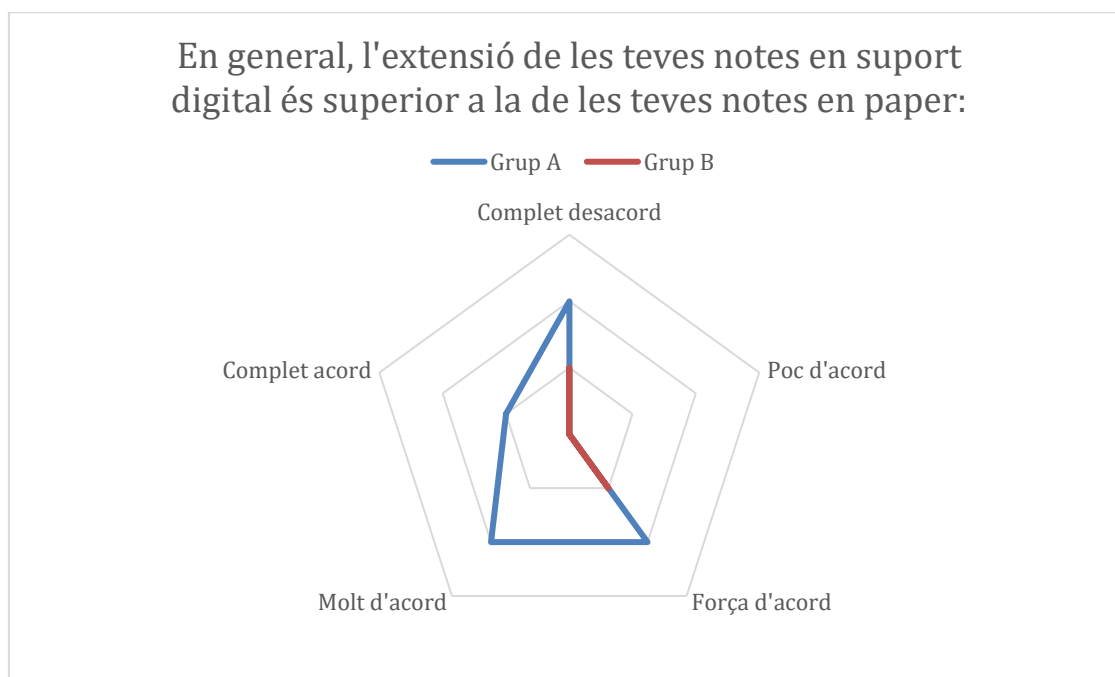

Figura 2: Gràfic de resposta a la pregunta 14

Tal com es desprèn de la figura 2, les respostes de tots dos grups van ser disperses. Ningú es va mostrar completament d'acord amb l'afirmació, però tampoc va quedar descartada de manera concisa.

4.1.3 La lectura de les notes

Quan se'ls va preguntar sobre quin suport es veien millor les notes, les respostes dels participants van ser disperses. No obstant això, la majoria dels participants del grup A no perceben cap diferència entre l'ús de la llibreta o del dispositiu digital (2), o fins i tot perceben una certa millora en utilitzar el dispositiu digital en comparació amb la llibreta (3). Pel que fa a la claredat de l'estructura del discurs, la meitat dels subjectes no aprecia cap diferència entre l'ús d'un suport o de l'altre. En aquest sentit, sembla que la introducció d'aquesta eina no ha tingut cap efecte negatiu sobre la claredat de l'estructura del discurs. D'altra banda, el pas de pàgina durant la lectura es percep com un problema fins i tot major que el que s'esdevé durant la presa de notes.

Els alumnes no van rebre cap indicació concreta sobre com havien de separar les intervencions dels discursos que estaven interpretant. Quan els vam preguntar sobre aquesta qüestió, la resposta majoritària indica que el suport no va comportar cap diferència. No obstant això, hem trobat diferències entre les actuacions dels participants de cada grup. Cap participant va marcar les pàgines llegides, així com podria haver fet en una llibreta. La majoria dels participants del grup A van crear un fitxer nou per a cada intervenció (5). En canvi, els participants del grup B, o bé no van diferenciar les intervencions de cap manera (1), o bé no van respondre aquesta pregunta (1).

4.1.4 L'aplicació escollida per a la presa de notes

L'aplicació utilitzada per a aquesta prova va ser Bamboo Paper (versió 1.7 per a Windows). Es va escollir aquesta aplicació per dues de les seves característiques principals, que la diferencien de qualsevol altre editor de textos. D'una banda, es tracta d'una aplicació que permet escriure amb traç manuscrit a tota la pantalla, i no només en un requadre específic, com succeeix a la majoria dels programes d'edició de textos. A més, la pantalla actua com a pàgina d'una llibreta. Cada vegada que es completa una pàgina, l'usuari passa a una nova pàgina en blanc per continuar escrivint. D'aquesta manera, l'aplicació no fa ús de la barra de desplaçament vertical, com acostuma a passar a la majoria dels programes d'edició de textos.

Entre les funcions configurables de l'aplicació, hi ha el gruix i el color del traç. La majoria dels estudiants del grup A creu que la possibilitat de canviar el gruix del traç és un avantatge per a la presa de notes. No obstant això, cap dels participants del grup B troba útil aquesta funció.

Un altre aspecte configurable és el color del traç. En aquest cas, tots els participants que han respòs veuen aquesta opció com un avantatge, inclosos els participants del grup B. L'avantatge que perceben no se circumscriu a la pràctica de la interpretació consecutiva (durant la fase de presa de notes o la lectura subsegüent), sinó com un element d'utilitat durant la revisió i correcció de les notes amb fins formatius

4.1.5 La percepció sobre l'aprenentatge d'interpretació consecutiva utilitzant dispositius digitals

Un dels aspectes que més ens va interessar va ser la manera en què els alumnes van percebre el procés d'aprenentatge en incorporar l'ús de dispositius digitals. Quan els vam preguntar si es van poder concentrar en el discurs de la mateixa manera que ho haurien fet utilitzant una llibreta, la majoria es va mostrar dubtosa. La major part dels participants del grup A va afirmar que s'havia pogut concentrar gairebé de la mateixa manera, mentre que els participants del grup B van afirmar que els va afectar negativament la concentració. De nou, les respostes del grup B poden haver estat condicionades per la poca familiaritat dels participants amb aquest tipus de dispositius.

Pel que fa a la seva percepció sobre l'ús d'aquest tipus de dispositius, tant en el procés d'aprenentatge com posteriorment, en la pràctica professional, els set participants del grup A es van mostrar proclius a introduir-ne l'ús de manera regular, en major o menor mesura, mentre que els dos participants del grup B s'hi van mostrar obertament en contra.

En aturar-nos en les funcions que podrien tenir un major impacte sobre el procés d'aprenentatge, constatem que la possibilitat de dissenyar automàticament l'espai per a connectors va ser la funció que tots els participants, de manera global, van percebre d'una manera més positiva. A continuació, també van valorar positivament el fet de poder marcar punts de consulta en el discurs. Pel que fa a la possibilitat d'introduir símbols complexos, els participants del grup A la van valorar d'una manera més positiva que els participants del grup B.

Tot i no haver pogut posar en pràctica l'aplicació d'altres funcions relacionades amb el dispositiu, els participants també van mostrar interès per explorar les possibilitats formatives de compilar en un sol suport el discurs original, les notes i la gravació de la seva interpretació, així com la funció de multipantalla relacionada amb la possibilitat d'accedir a recursos de consulta.

4.2 El punt de vista del formador

El MUIC de la UAB compta amb un total de set professors. D'ells, cinc van realitzar la mateixa prova que els estudiants i, a continuació, també van respondre un qüestionari. Com es pot veure en els annexos A i B, la majoria de les preguntes del qüestionari coincideixen amb les dels estudiants, tot i que el qüestionari dels professors inclou, a més, una sèrie de preguntes destinades a valorar el potencial didàctic de la iniciativa.

Entre les característiques metodològiques compartides per aquest col·lectiu de professors, destaca el fet que comparteixen un plantejament de la docència eminentment pràctic, enfocat a la resolució de problemes, el seguiment individualitzat dels estudiants i la col·laboració del propi grup d'alumnes en el seu aprenentatge i avaluació.

Les respostes proporcionades pel professorat pel que fa a l'ús de dispositius digitals s'aproximen a les del col·lectiu d'alumnes menys procliu a la iniciativa. En general, els professors no perceben l'eina com un recurs que superi la llibreta tradicional. No obstant això, en preguntar-los per les possibilitats que l'ús d'aquest recurs ofereix amb relació

a l'autoavaluació, el professorat es mostra d'acord o molt d'acord que permetrà als alumnes fer una autoavaluació més precisa dels seus exercicis. Es pronuncien en la mateixa línia quan se'ls pregunta si els dispositius digitals poden contribuir a aprofundir més en el procés d'aprenentatge.

Quant a les funcions més útils del programari utilitzat per a la presa de notes, la major part va assenyalar el disseny automàtic de l'espai de marges per a connectors i la possibilitat de marcar punts de consulta. En aquest aspecte, professors i alumnes coincideixen plenament.

De la mateixa manera que els estudiants, el professorat també es va mostrar a favor d'incorporar la funció de doble pantalla per poder tenir a la vista un glossari amb els termes més rellevants. A més, alguns professors van assenyalar que els agradaria gaudir d'altres funcions de processament de llenguatge natural, com ara la possibilitat de convertir text manuscrit en text processable, que, en seleccionar-lo, generés una recerca automàtica en diccionaris o bases de dades. També hi va haver algun comentari relacionat amb la possibilitat de prescindir de la idea de pàgina i que l'espai d'escriptura fos continu. Un altre comentari va fer referència a la possibilitat de disposar sempre d'un requadre que permeti apuntar i tenir a mà els noms propis, les sigles, etc. Finalment, també van referir la possibilitat de crear enllaços que permetin recuperar una pàgina concreta, emulant l'exercici de doblegar la pàgina a la llibreta tradicional.

Es va preguntar als professors si consideraven que el plantejament de les activitats didàctiques per a l'aprenentatge de la presa de notes podia ser el mateix amb dispositius digitals que el d'una classe tradicional. Tots els professors van afirmar que el plantejament pot ser idèntic, fins i tot un professor va assenyalar que "l'avaluació de les notes pot ser més fàcil i pot contribuir a la pràctica de refer parts difícils, d'anotar millor algun fragment, etc."

En relació amb les possibilitats que aporta l'ús de dispositius digitals sobre la manera d'avaluar, el professorat va identificar els següents aspectes que incideixen en la millora de l'avaluació amb fins formatius:

Comoditat

Possibilitat d'introduir comentaris sobre documents PDF i agilitat en la resposta

Projecció de les notes i correcció sobre la projecció

El fet de compartir suport simplifica la remissió a l'enregistrament

Possibilitat d'assenyalar un passatge o fragment en un altre color / gruix per accentuar-lo

Finalment, tot el professorat coincideix que l'ús d'aquests dispositius a classe no s'hauria d'introduir abans que els alumnes comencin a dominar la tècnica de presa de notes o, fins i tot, quan ja la dominin. La majoria es mostra procliu a introduir-los en la formació del grau, atès que permetria al professorat donar més feedback als alumnes i, a més, intueixen que podria millorar la seva motivació.

Quant als avantatges d'ensenyar i practicar la presa de notes amb dispositius digitals, els professors esmenten qüestions relacionades amb la metodologia docent, la gestió del propi aprenentatge, la professionalització i l'avaluació que es detallen a continuació.

Sobre la metodologia docent, els professors destaquen el fet de poder projectar les notes, analitzar-les conjuntament i fer recomanacions personalitzades de les quals se'n pugui beneficiar tot el grup. A més, subratllen que el fet d'haver d'economitzar el que s'anota pot contribuir a reforçar el procés d'anàlisi prèvia a l'anotació. També assenyalen com a avantatge que el professor pot recórrer fàcilment a canvis de color i gruix en el traç per corregir la presa de notes de manera més visual. Principalment, aprecien poder corregir la presa de notes projectada i editar-la amb més facilitat (esborrar, refer algunes parts, etc.).

Alguns comentaris positius dels professors tenen a veure amb la gestió de l'aprenentatge per part de l'estudiant. Per exemple, consideren que la gravació del discurs en paral·lel (encara que no automàticament) pot reforçar l'aprenentatge. També permet guardar les notes en diferents arxius i no acumular llibretes. A més, els arxius es poden organitzar en carpetes, ja sigui cronològicament, per combinacions lingüístiques, etc. Aquesta organització de la presa de notes permet accedir de forma ràpida i visible a l'evolució de cada alumne o grup, així com tenir les notes a mà per revisar-les i refer-les si cal.

Un dels aspectes més destacats pels professors és la relació de la presa de notes digital amb l'avaluació. Tot i que els professors no en concreten la manera, sí comparteixen la percepció que un dels potencials d'aquesta eina rau en la utilitat que pot tenir per als processos d'avaluació, tant per part de professor com en la pròpia autoavaluació.

Finalment, tots els professors esmenten que la incorporació de les noves tecnologies és una bona aposta de cara a la professionalització dels estudiants i la seva inserció laboral a un món professional de la interpretació canviant i cada vegada més dependent de les tecnologies.

Podem agrupar els inconvenients destacats pels formadors en tres categories: obstacles en l'aprenentatge; formació del professorat i limitacions del propi dispositiu.

Una de les preocupacions recurrents dels professors té a veure amb el fet que l'estudiant estigui més pendent de dominar el programa que d'aplicar la tècnica apresada, és a dir, que els estudiants se centrin massa en resoldre les dificultats pròpies d'anotar en una pantalla digital. Tot i que es tracta d'introduir una eina genèrica per a un ús específic, independentment de l'entorn triat (Windows, Linux, Apple o qualsevol altre), les diferències en el domini per part dels estudiants poden provocar un focus sobre l'eina tan excessiu com no desitjat.

Així mateix, tots els professors assenyalen que no estan familiaritzats amb la tecnologia, per la qual cosa els aniria molt bé formar-se i rebre informació sobre com treure partit de l'eina, i conèixer de primera mà els avantatges i funcions que pot oferir.

Finalment, esmenten la fragilitat del material, el problema que suposa haver de dependre de la recàrrega de la bateria (en el cas de no tenir la precaució de tenir-les prèviament carregades) i haver de dedicar temps de classe a resoldre problemes tècnics a causa de l'excessiva dependència de la tecnologia.

4.3 Avantatges i inconvenients percebuts

Al final del qüestionari, tots els participants (estudiants i professors) van poder expressar, per mitjà de preguntes obertes, els avantatges i inconvenients d'utilitzar dispositius digitals en la formació en interpretació consecutiva. A continuació, presentem les seves respostes ordenades per temes i per avantatges i inconvenients. En primer lloc, recollim les respostes relatives als avantatges, el següent apartat descriu les respostes relacionades amb els inconvenients.

4.3.1 Avantatges de la presa de notes amb dispositius digitals

En general, aquesta iniciativa va despertar la curiositat dels alumnes i el seu interès per seguir-hi aprofundint. Quatre alumnes van expressar obertament el seu interès per adoptar l'ús de dispositius digitals en les seves pràctiques autònomes, i fins i tot en la seva futura pràctica professional. Dos van indicar que, arran d'aquest test, estaven sospesant la possibilitat d'adquirir una tauleta digital amb aquesta finalitat.

Entre els que es van mostrar obertament interessats a continuar, dues van comentar que l'ús d'ordinadors convertibles podia no ser la millor opció. La configuració de Windows feia que apareguessin finestres emergents en recolzar el braç sobre la superfície de la pantalla per escriure. Dos d'ells, a més, van indicar que la sensibilitat de la pantalla era menor que la d'una tauleta digital estàndard, en la qual el traç es pot fer d'una manera més natural. Quatre respostes van assenyalar que el pes del dispositiu era excessiu a l'hora de fer la lectura de les notes i proposaven utilitzar dispositius mòbils més lleugers i de més sensibilitat. En una resposta, a més, es va apuntar la necessitat de conèixer la durada de la bateria com a requisit per a incorporar aquests dispositius a la pràctica habitual.

Una resposta va fer referència a la necessitat de conèixer en profunditat el dispositiu utilitzat, ja que trobava "dificultats clares d'aprenentatge del sistema i del funcionament", tot i que opinava que "ofereix moltes opcions per treballar millor quan sapiguem com funciona."

Finalment, en relació amb l'ús de portàtils convertibles, l'ordinador assignat a un dels participants del grup B va tenir problemes tècnics, cosa que sens dubte va influir en la seva percepció de l'activitat, tal com va indicar en aquest bloc de respostes obertes.

En relació amb la fase de la presa de notes, un dels participants del grup B va assenyalar que "per ara, no hi trobo cap avantatge". Tots els altres alumnes van assenyalar punts interessants en la presa de notes, com ara que permetia marcar els errors comesos per cada un d'ells en la revisió de la presa de notes realitzada.

Molts dels participants, tant alumnes com professors, van assenyalar avantatges relacionats amb el fet de deixar d'utilitzar paper. Entre els avantatges indicats pels alumnes, es troba l'estalvi de paper (tant per al medi ambient com econòmicament per a l'interpret), la possibilitat de disposar d'un nombre infinit de fulls, el problema que suposa que s'acabi la tinta del bolígraf i no haver de carregar amb el pes de les llibretes. Per la seva banda, els professors van coincidir amb algunes d'elles (menor despesa de paper, acumulació de llibretes, evitar el perill de quedar-se sense paper o

sense tinta, la positiva repercussió sobre el medi ambient i poder deixar d'estar pendent de comprar quaderns nous per si et quedes sense paper).

Alguns alumnes també van percebre l'ús de dispositius digitals com un signe de professionalitat. Un d'ells va afegir que el repte d'enfrontar-se a situacions amb inseguretat (com en el cas de la pràctica amb dispositius digitals) li ha permès veure com es desenvolupa en un context no idíl·lic, percebent-lo com un avantatge.

També hi va haver algunes respostes que van assenyalar de quina manera la incorporació de dispositius digitals podia suposar una millora del procés de presa de notes. Per exemple, a una alumna li va agradar la idea de poder esborrar i anotar de nou una cosa que volia corregir abans de fer-ne la restitució. Els professors van apuntar que, després de dominar la tècnica, pot ser un sistema més ràpid, que pot arribar a resultar molt àgil.

Quant als aspectes relatius a la formació, els alumnes han apuntat que també pot resultar avantatjós, atès que permet desar les notes en forma d'arxiu, gravar les restitucions i guardar-les, cosa que resulta interessant per a una avaluació i reflexió posteriors a la restitució.

4.3.2 Inconvenients de la presa de notes amb dispositius digitals

Els inconvenients més recurrents estan relacionats amb la por o el rebuig que provoca l'ocupació d'eines digitals sense dominar-les. Els principals temors expressats pels alumnes van ser: la por de perdre la informació, al fet que el dispositiu no permeti fer la tasca en un moment donat perquè s'està actualitzant o s'apagui, que s'esborri alguna pàgina per error o que no es gravi correctament. El professorat ha indicat que el canvi resulta difícil després d'anys utilitzant paper. Una resposta en concret va assenyalar que el paper i el bolígraf no acostumen a fallar i donen tranquil·litat.

Pel que fa a l'aplicació seleccionada per fer aquesta prova, es va percebre com un inconvenient el temps necessari per passar de pàgina. Aquest problema estava en realitat relacionat amb la capacitat dels portàtils convertibles, i no pròpiament amb l'aplicació. El professorat va assenyalar com a inconvenient la dificultat de retrocedir a un punt concret de la presa de notes, atès que no es pot posar una marca que permeti emular l'acció de doblegar la cantonada d'una pàgina com es fa habitualment en una llibreta de paper.

Quant als dispositius utilitzats, van tornar a sorgir els comentaris sobre la sensibilitat de la pantalla que ja havien aparegut fins i tot en detallar els avantatges. Dues respostes van fer referència a la sensibilitat de la pantalla per a l'escriptura manuscrita, i van concloure que el traç no és tan ràpid com el d'un bolígraf normal sobre la llibreta i que la cal·ligrafia canvia, cosa que pot afectar prèviament la comprensió de l'escrit. També es van esmentar novament les limitacions pròpies del tipus de dispositiu utilitzat, com el pes o la durada de la bateria. Algunes respostes també van apuntar els inconvenients relatius al dispositiu en general, sense referir-se específicament als dispositius utilitzats. Van assenyalar la importància d'estar molt pendents que els dispositius que s'hagin d'utilitzar tinguin càrrega suficient per no quedar-se sense bateria

al mig d'un discurs. També es va apuntar com a inconvenient el preu d'una tauleta digital de qualitat. El professorat va coincidir amb alguns dels aspectes assenyalats pels alumnes, com ara el risc que s'acabi la bateria (pànic, va apuntar un participant), que el dispositiu caigui a terra o els imprevistos que poden aparèixer a la pantalla per la seva gran sensibilitat.

Els participants també van trobar alguns inconvenients relatius a aspectes ergonòmics. Una resposta va argumentar que era poc còmode, sense assenyalar si es referia a la presa de notes o a la restitució. Una altra va apuntar la dificultat d'anotar sense poder recolzar la mà a la superfície de la pantalla per evitar realitzar accions involuntàries sobre la pantalla del dispositiu.

Les respostes dels professors van afegir dos aspectes més que els alumnes no van detectar. Un d'ells té a veure amb la confidencialitat. En una interpretació professional podria donar-se el cas que el client sigui reticent a l'ús d'un dispositiu digital durant una reunió. El segon aspecte detectat pels professors és el possible estrès afegit, provocat pel fet d'estar més exposat a errors tècnics que puguin ser complicats de gestionar, sumats a l'estrès propi de la interpretació consecutiva.

5 Observacions finals

En aquest article es detallen els aspectes relatius a la prova realitzada en el Màster Universitari d'Interpretació de Conferències (MUIC) de la UAB per avaluar la introducció de dispositius digitals a la formació en interpretació consecutiva. A partir de les respostes obtingudes en els qüestionaris posteriors a la prova, s'han pogut recollir tots els aspectes necessaris per avaluar els resultats apropiadament i establir quines són les decisions tecnològiques i didàctiques que s'han de dilucidar abans d'introduir l'ús de dispositius digitals de manera habitual.

S'ha constatat que, en general, la incorporació tecnològica no afecta l'estructura del discurs recollida pels alumnes. En aquesta línia, es confirma la idea relativa al fet que recollir fidelment l'estructura del discurs i amb garanties d'una correcta restitució, no depèn del suport, sinó del grau de domini de la tècnica. El fet d'haver detectat indecisió entre els participants a l'hora de marcar els punts problemàtics del discurs pot ser degut al fet que els alumnes encara tenien dubtes sobre la tècnica de la presa de notes. Serà interessant aprofundir en aquest aspecte a través d'un segon estudi en el qual els alumnes comptin amb una formació més avançada.

Si bé a partir de l'experiència avaluada els professors accepten amb reticències la introducció dels suports digitals i mostren alguns dubtes, sobretot en relació amb les limitacions, és palès que intueixen i manifesten alguns dels avantatges didàctics que podria comportar la introducció de l'eina. Estan convençuts que poder mostrar les notes de cada un dels estudiants a tot el grup seria un avantatge respecte a la forma habitual de treballar la tècnica, ja que els permetria oferir un feedback més personalitzat i útil per a tot el conjunt d'alumnes. A més, els facilitaria poder treballar la presa de notes com a procés i com a producte. El professor podria accedir en qualsevol moment al procés de presa de notes de l'estudiant, la qual cosa li permetria detectar més

ràpidament possibles problemes en l'adquisició de la tècnica o bé destacar i apuntar bones solucions i estratègies de presa de notes.

Una altra de les percepcions dels formadors té a veure amb el moment en què veuen factible la introducció de la presa de notes en suport digital. Tots coincideixen que no es pot introduir si els estudiants no dominen encara la tècnica de la presa de notes. En aquest sentit, i seguint la proposta de fases de l'adquisició de la tècnica de la modalitat consecutiva de Setton i Dawrant (2016), considerem que un bon moment per introduir-la seria en el que aquests autors anomenen la fase d'experimentació. És a dir, el moment en què els estudiants ja han assimilat els principis bàsics de la tècnica i han estat exposats a suficient pràctica durant unes quantes setmanes. És aleshores quan estan en disposició d'introduir una certa flexibilitat a la seva tècnica i adaptar-la a una major varietat de tipus de discurs. Aquesta predisposició a la flexibilitat permetria que aquest fos un bon moment per introduir el nou suport a la familiarització dels estudiants, que hi haurien de dedicar algunes sessions de classe i pràctica autònoma.

Un altre element que esmenten els professors de forma recurrent és el salt qualitatiu que la presa de notes en suport digital podria suposar amb relació a l'avaluació, l'autoavaluació i el treball autònom dels estudiants. En el moment actual, els estudiants del MUIC treballen regularment fora de les sessions de classe, de manera individual o bé en grup. El resultat d'aquest treball individual el recullen en un portafolis que els permet classificar i reflexionar sobre el seu progrés. El fet de tenir totes les evidències d'aprenentatge recollides en un únic suport i, a més, de manera visual, permet que tant els estudiants com els professors puguin accedir de manera més fàcil a les evidències i detectar el progrés. Es podrien millorar tant aspectes d'avaluació formativa (detectar i destacar bones pràctiques) com d'avaluació sumatòria (atorgar valoracions amb més facilitat). Pel que fa a l'autoavaluació, la introducció del suport digital permet accedir, des d'una mateixa plataforma, al discurs interpretat, a la presa de notes i a la gravació de la seva prestació. A més, des del mateix suport, l'estudiant pot treballar amb la graella d'autoavaluació i incorporar directament tot el material que consideri a la seva cartera.

Aquesta prova ens ha permès establir quines condicions han de complir els dispositius digitals en un context d'interpretació consecutiva. La més important de totes és que s'ha de garantir que la funció d'escriptura manuscrita es pugui exercir sobre la pantalla completa, i no només sobre un requadre en una part de la pantalla. També és molt important comptar amb una pantalla d'alta resolució i sensibilitat al traç, perquè sigui el més àgil possible. Un cop garantit el compliment d'aquests dos requisits, és important optar pel dispositiu de menys pes i que més s'assembli a una llibreta en proporcions i en funcionalitat. Després d'aquesta prova, no recomanaríem l'ús d'ordinadors portàtils convertibles que utilitzin el sistema operatiu Windows. Aquests ordinadors no estan pensats per recollir tota la definició del traç en escriptura manuscrita, i la majoria de les aplicacions que permeten aquest tipus d'escriptura ho fan únicament a través d'un requadre insuficient per a una interpretació consecutiva. D'altra banda, seria pertinent evitar qualsevol dispositiu en el qual el simple contacte sobre la pantalla, per exemple, el causat en recolzar l'avantbraç per escriure, desencadeni alguna acció involuntària.

També es recomana fer proves amb llapis de diferent format, ja que és important que s'adaptin tant a les característiques de la pantalla com a la manera d'escriptura de l'usuari.

Si es desitja incorporar els dispositius digitals de manera habitual a la formació en interpretació consecutiva, les activitats formatives han d'incloure suggeriments o, fins i tot, instruccions concretes relatives a l'ús de funcions com els canvis de gruix o de color del traç, de manera que es converteixin en un recurs en el qual recolzar-se durant la restitució. També s'han de proposar activitats orientades a utilitzar més d'una aplicació a la pantalla per accedir a glossaris o a qualsevol altre tipus d'apps que puguin ser útils en un moment donat.

D'altra banda, hi ha una sèrie de funcions que necessiten un estudi més profund, entre les quals es troben les següents:

- Disposar d'un full etern en el qual no sigui necessari passar de pàgina. Això implica l'ús de la barra desplaçadora vertical o *scrolling*. Pot ser útil durant la fase de restitució, però podria afegir dificultat durant la fase de presa de notes.
- En el cas que el dispositiu ho permeti, aplicació de la funció de gestos sobre la pantalla per obrir o tancar aplicacions.
- Disposar de més d'una aplicació a la pantalla. Aquesta funció podria tenir una gran repercussió en la fase de restitució, però limitaria l'espai d'escriptura durant la presa de notes, a més de convertir-se en un possible element distorsionador.
- Treure profit de funcions d'automatització, com la creació automàtica de la marca lateral, la utilització de símbols, o la creació automatitzada de marcadors o enllaços que permeti tornar a un punt determinat del discurs.

Cal assenyalar també l'avantatge que comporta el fet de comptar amb un alumnat predisposat a utilitzar tecnologies. L'actitud davant de les tecnologies sembla haver estat un aspecte rellevant durant la prova. És possible que fins i tot hagi tingut a veure amb un salt generacional, també entre el professorat. A l'hora de generalitzar l'ús d'aquests dispositius cal preguntar-se de quina manera seran vistos pel col·lectiu i, fins i tot, plantejar-se accions de familiarització amb els dispositius prèvies a l'inici de les accions de formació.

Referències bibliogràfiques

Costa, Hernani; Corpas-Pastor, Gloria; Durán Muñes, Isabel (2014). A comparative user evaluation of terminology management tools for interpreters, in: *25th. International Conference on Computational Linguistics (COLING' 14), 4th. International Workshop on Computational Terminology (CompuTerm'14)*. pp. 68-76.

<<https://doi.org/10.3115/v1/W14-4809>>

Corpas Pastor, Gloria (2018). Tools for Interpreters: the Challenges that Lie Ahead. *Current Trends. Translation Teaching and Learning E*, n. 5, pp. 157-182.

- Del Pozo Caamaño, Rocio (2016). La integración de los dispositivos móviles en el entorno de trabajo de los profesionales de la traducción y la interpretación. *Revista Tradumàtica: tecnologies de la traducció*, n. 14, pp. 43-48.
<<https://doi.org/10.5565/rev/tradumatica.177>>
- Drechsel, Alexander (2013a). *The tablet interpreter*.
<<http://vkdblog.files.wordpress.com/2013/03/tabletinterpreterpublic.pdf>>
- Drechsel, Alexander (2013b) *iPad interpreter*.
<<http://www.youtube.com/watch?v=qk3RNDGpe0Y&list=PLklixbOFpKxodoeh8lua0Zh9Bkel4GwLo&index=4>>
- Drechsel, Alexander (2013c). Interpreters versus Technology-Reflections on a Difficult Relationship. Part 1. *Aiic.net* October 30, 2013.
- Drechsel, Alexander (2017). *The tablet interpreter*. (2017 edition).
<https://static1.squarespace.com/static/52d4015ce4b0eab6f2d76b6f/t/594b8b7a414fb54310f5957d/149812313_2497/The+Tablet+Interpreter+Manual.pdf>
- Drechsel, Alexander; Behl, Holly (2016). *Kiss paper goodbye: Tablet technology for consecutive and simultaneous interpreting*. Paper presented at the ATA 57th Annual Conference, San Francisco, California.
- Godsmith, Joshua (2017). A Comparative User Evaluation of Tablets and Tools for Consecutive Interpreters. *Proceedings of Translating and the Computer*, n. 39.
- Goldsmith, Joshua; Drechsel, Alexander (2015a). *The tablet interpreter*. Talk presented at the 2015 CIUTI Conference, Geneva, Switzerland.
- Goldsmith, Joshua; Drechsel, Alexander (2015b). *Is there an app for that? Getting the most out of tablets in community interpreting*. Workshop presented at the 2015 Critical Link Conference, Edinburgh.
- Goldsmith, Joshua; Drechsel, Alexander (2016). *Tablet interpreting: Tips, tools and applications to make the most of your tablet while interpreting*. Webinar presented at the Proz 2016 Virtual Conference for International Translation Day.
- Hof, Michelle (2012). *Ipad: the ideal boothmate*. <<http://aiic.net/p/6354>>
- Oceguera Lopez, Patricia (2017). *El uso de aplicaciones para tablets en la toma de notas del intérprete* [Tesis doctoral]. Universidad Autónoma de Baja California, México.
- Orlando, Marc (2015a). Implementing digital pen technology in the consecutive interpreting classroom, in: Andres, Dorte; Behr, Martina (eds). *To Know How to Suggest ... Approaches to Teaching Conference Interpreting*. Berlin: Frank & Timme, pp. 171-200.
- Orlando, Marc (2015b). Digital pen technology and interpreting training, practice and research: Status and trends, in: Erlich, S.; Napier, J. (eds). *Interpreter education in the digital age: Innovation, access and change*. Washington, DC: Gallaudet University Press, pp. 125-152.

Orlando, Marc (2016). *Training 21st. translators and interpreters: At the crossroads of practice, research and pedagogy*. Berlin: Frank & Timme.

Scott, Juliette (2012). *One interpreter's road kit*.
<<http://www.catherinetranslates.com/interpreter-road-kit>>

Setton, Robin; Dawrant, Andrew (2016). Conference Interpreting, in: *Complete Course*.
Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
<<https://doi.org/10.1075/btl.12>>

Annex A. Preguntes comuns dels qüestionaris d'alumnes i de professors

1. Haves escrit anteriorment a una pantalla amb llapis tàctil?
 - Sí
 - No
2. En cas de contestar Sí a la pregunta anterior, en quin tipus de dispositius has escrit amb llapis tàctil anteriorment?
 - Mòbil de menys de 7 "
 - Rajola de més de 10 "
 - Ordinador portàtil
 - Altres
3. Has utilitzat algun llapis tàctil en concret?
 - Sí, un com aquest.
 - Sí, un de similar a un punter.
 - Sí, un amb punta similar a un coixinet.
 - No

Preguntes sobre ergonomia

4. Com has col·locat l'ordinador per a la presa de notes?
 - Pla, a sobre de la taula
 - Inclinat, recolzat sobre el braç, com un bloc
 - Inclinat, recolzat sobre el braç i la taula
 - Altres
5. Com has col·locat l'ordinador per a la lectura de les notes?
 - Inclinat, recolzat sobre el braç, com un bloc
 - Inclinat, agafat amb les dues mans
 - He alternat les postures
 - Altres
6. En comparació amb el bloc de notes, l'ordinador m'ha resultat ...
 - Més còmode
 - Igual de còmode
 - Menys còmode

Preguntes sobre la presa de notes

Indica en quina mesura estàs d'acord amb les següents afirmacions durant la presa de notes (1: total desacord; 5: total acord).

7. Prendre notes sobre una pantalla digital és més còmode que prendre notes sobre el paper.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

8. Prendre notes sobre una pantalla digital és més ràpid que prendre notes sobre el paper.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

9. Mentre prens notes sobre una pantalla digital pots passar pàgina de forma més ràpida que sobre el paper.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

10. En girar un full, el temps de refresc de la pantalla no m'impedeix seguir el ritme de presa de notes.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

11. La presa de notes sobre una pantalla digital permet marcar millor els punts problemàtics que sobre el paper.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

12. Escriure amb aquest llapis tàctil permet fer el mateix traç que en escriure sobre el paper.

- 1
- 2
- 3

- 4
- 5

13. Escriure amb aquest llapis tàctil m'ofereix la mateixa confiança que escriure sobre el paper.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

14. En el cas d'haver utilitzat algun tipus diferent de llapis tàctil amb anterioritat, escriure amb aquest llapis tàctil m'ofereix la mateixa confiança.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

15. En general, l'extensió de les meves notes en suport digital és superior a la de les meves notes en el paper.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Preguntes sobre la lectura de notes

Indica en quina mesura estàs d'acord amb les següents afirmacions durant la presa de notes (1: total desacord; 5: total acord).

16. A la pantalla digital, les notes es veuen millor.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

17. A la pantalla digital es veu més clara l'estructura del discurs.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

18. A la pantalla digital es pot passar pàgina de manera més ràpida.

- 1
- 2

- 3
- 4
- 5

19. A l'hora de girar el full, el temps de refresc de la pantalla no m'impedeix seguir el ritme de la lectura de les notes.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

20. Com has diferenciat entre el final d'una intervenció i el principi de la següent?

- He ratllat les pàgines ja interpretades.
- He creat un arxiu nou per a cada intervenció.
- No he utilitzat cap marcador.

21. El programari de presa de notes és més pràctic per marcar la part ja interpretada que el paper.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Preguntes sobre el programari

El programari ofereix funcions com ara canviar el gruix del traç, canviar el color de la tinta o la funció de la goma. Et semblen útils?

22. Funció de canvi del gruix del traç:

- Sí
- No

23. Per què et podria ser útil el canvi de gruix del traç?

Resposta oberta

24. Funció de canvi del color de la tinta:

- Sí
- No

25. Per què et podria ser útil el canvi de color de la tinta?

Resposta oberta

26. Funció de la goma

- Sí
- No

27. Per què et podria ser útil la funció de la goma?

Resposta oberta

Preguntes sobre aprenentatge

Indica en quina mesura estàs d'acord amb les següents afirmacions durant la presa de notes (1: total desacord; 5: total acord).

28. L'ús de la pantalla digital m'ha permès concentrar-me en el discurs igual que en la presa de notes amb paper.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

29. Poder tenir en el mateix dispositiu l'àudio i les notes em permet fer una autoavaluació més precisa de la meva interpretació.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

30. Introduir aquesta eina de manera regular a les classes d'interpretació consecutiva contribuirà a la meva professionalització.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

31. Quina funció del programa et semblaria més útil aprendre per automatitzar funcions concretes durant la presa de notes?

- Introduir símbols complexos
- Dissenyar automàticament l'espai per a connectors
- Marcar punts de consulta
- Altres

32. Si has marcat "Altres", indica quines:

Resposta oberta

33. Quines altres funcions de l'ordinador creus que podrien incorporar-se a la presa de notes en interpretació consecutiva?

Resposta oberta

34. Després d'aquesta experiència, incorporaràs aquesta tècnica de presa de notes i autoavaluació a la teva pràctica autònoma habitual?

- Sí, perquè dispo de ordinador convertible o tauleta.

- Sí, encara que necessitaria accedir a l'ordinador convertible de la universitat.
- No

35. Comentaris finals.

Annex B. Preguntes exclusives del qüestionari de professors

36. Quins avantatges trobes a ensenyar la presa de notes amb dispositius digitals? Enumera-per ordre d'importància.

37. Quins inconvenients trobes a ensenyar la presa de notes amb dispositius digitals? Enumera'ls per ordre d'importància.

38. Un cop que els alumnes ja hagin après a utilitzar el dispositiu digital, el teu plantejament de les activitats per aprendre a prendre notes pot ser el mateix que sobre el paper?

39. Quines possibilitats aporta l'ús de dispositius digitals sobre la forma d'avaluar?

40. Quan creus que seria convenient introduir l'ús de dispositius digitals en la formació de la presa de notes en el màster?

- Des de la primera classe.
- Quan els estudiants comencin a dominar la tècnica.
- Quan els estudiants ja mostrin un domini consolidat de la tècnica.
- Al final de la seva formació, com a alternativa al paper.

41. Creus que seria viable introduir dispositius digitals en la formació de presa de notes en el grau? Per què?

42. En general, quins avantatges trobes en l'ús de dispositius digitals per a la presa de notes? Enumera'ls per ordre d'importància.

43. Quins inconvenients trobes en l'ús de dispositius digitals per a la presa de notes? Enumera'ls per ordre d'importància.